

Rettighetsbeskyttet materiale

Står du i fare for å bryte reglene for behandling av rettighetsbeskyttet materiale?

- Legger du ut multimediafiler for å dele med venner på nettet
- Bruker du fildelingsprogrammer f.eks. LimeWire, BitTorrent og BearShear, eller deltar i fildelingsnettverk (f.ex Pirate Bay)
- Laster du ned multimediafiler og lagrer dem på PC eller andre lagringsmedia.

Materiale som er rettighetsbeskyttet har sterke begrensninger for hvordan de kan kopieres og hvordan de kan deles med andre. Som oftest har du ikke lov å distribuere materialet uten eksplisitt tillatelse fra den som forvalter opphavsretten til materialet. Selv når du har lastet ned materiale fra en kilde som har tillatelse til å distribuere materialet har du som oftest ikke tillatelse til å videredistribuere det. Dette gjelder f. ex program fra NTNUs base for programdistribusjon eller musikkfiler som du har kjøpt via nettet. Både åndsverksloven og IT-reglementet for NTNU inneholder bestemmelser som regulerer hvordan rettighetsbeskyttet materiale kan behandles.

Hva sier norsk lov.

Rettighetsbeskyttelse av materiale reguleres i hovedsak av Åndsverkloven - <http://www.lovdatab.no/all/hl-19610512-002.html>. Loven er i utgangspunktet fra 1961, men er forsøkt oppdatert for å kunne dekke nye former for verk som skal beskyttes, og nye måter å lagre og distribuere disse verkene på. Hvordan lovens tekst skal forstås og anvendes blir så fastlagt ved rettsavgjørelser og utredninger.

Lovteksten er helt klar på at det ikke er tillatt å distribuere rettighetsbeskyttet materiale til offentligheten uten tillatelse fra den som eier rettighetene. Det kan diskuteres hva som er offentligheten, og hva det er å distribuere, men det lar vi ligge her. Det vi skal se på er om det er tillatt å laste ned (hente) rettighetsbeskyttet materiale som andre har lagt ut.

EUs opphavsrettsdirektiv (2001/29/EF) omhandler opphavsrett, og i 2003 ble det utarbeidet endringer i Åndsverksloven for å følge også dette direktivet. Den endringen som skapte mest mediastøy var tydeliggjøring av forbud mot nedlasting. Etter en del politiske rundkast ble akkurat denne endringen avvist av stortinget. Dette har av mange blitt oppfattet som at det nå er tillatt å laste ned slikt materiale, uansett om det er lagt ut på lovlig eller ulovlig vis.

Lovteksten er ikke like klar når det gjelder dette som for distribusjon, men tolkes nå slik at det ikke er tillatt å laste ned materiale (som er ulovlig lagt ut), se f. ex rettsavgjørelsen i Telenor/Pirate Bay saken (Borgarting Lagmannsrett 2009-02-09) som sier:

Åndsverkloven §§ 2, 42 og 45 gir de ankende parter vern for retten til eksemplarframstilling (nedlasting) og tilgjengeliggjøring for allmennheten (opplasting) av titler (musikk- og filmverk) som krenkes ved ulovlig fildeling gjennom Telenors nettverk.

I en artikkel fra UiO, Institutt for Privatrett finner vi også:

I dagens situasjon er det ikke klart om lesning og avspilling av verk som er lagt ulovlig ut på Internett, er tillatt. I 2005 ble det klargjort i loven at nedlasting av en ulovlig utlagt fil ikke er tillatt. Men loven sier ingenting om lovligheten av å lese eller spille ulovlig utlagt materiale uten at det lastes ned. For å finne svar på spørsmålet må vi inn i en svært kronglete regulering av adgangen til å fremstille midlertidige eksemplarer, ettersom lesning og avspilling av verk forutsetter at verket lagres midlertidig i datamaskinens hovedminne eller i såkalte cache-systemer.

Artikkelen finnes på:

<http://www.jus.uio.no/ifp/forskning/aktuelle-saker/2010/opphavsrett.html>

Som grunnlag for vår praktisering legger vi derfor at nedlasting av ulovlig utlagt materiale er lovstridig.

IT-reglementet og rettighetsbeskyttet materiale.

[NTNUs IT-reglement](#) regulerer tillatt bruk av NTNUs dataanlegg. Alt utstyr som er koblet til NTNUs nett, eller er eiet av NTNU omfattes av IT-reglementet. Dette omfatter også nettet på studentbyene og det trådløse nettet. Når du er koblet til NTNUs nett hjemmefra med ADSL, trådløs eller oppringt forbindelse, er du også en del av NTNUs dataanlegg og bruken er regulert av IT-reglementet.

Det er (selvsagt) ikke tillatt å bruke NTNUs dataanlegg til å bryte norsk lov. Det betyr at handlinger som er brudd på åndsverksloven er brudd på IT-reglementet. IT-reglementet gir også en del pålegg og ansvar til den som distribuerer materiale ved hjelp an NTNUs dataanlegg (i praksis via nettet).

Reaksjonene ved brudd på IT-reglementet er advarsler, utestenging fra nettet for en periode eller at saken får betydning for ansettelses - eller studieforhold.

Vær også klar over at du kan distribuere materiale fra en PC uten å være klar over det. Mange fildelingsprogrammer vil automatisk dele ut dine multimediafiler til "hele verden". Hackere kan også ha brutt seg inn i maskinen din og installert programmer som gjør maskinen di til en distribusjonssentral for multimediafiler. Som inngangsport for innbruddet brukes sikkerhetshull som ikke er tettet (patchet) eller virus du har fått på maskinen.

Administrerer du maskinen selv er du ansvarlig for at maskinen er sikret mot innbrudd og virusinfeksjoner - og du er selv ansvarlig for virkningen av de programmene du installerer på maskinen. Det betyr at du som bruker i første omgang vil bli stilt til ansvar for illegal distribusjon eller nedlasting av rettighetsbeskyttet materiale. Dersom maskinen er sentralt administrert kan noe av ansvaret være overført til den som administrerer PC-en. Du risikerer også at det vil være nødvendig å installere maskinen på nytt før den kan kobles til NTNUs nettverk. Det betyr at alle endringer og tilpasninger og egne programmer og data du har lagt på maskinen vil forsvinne.

Er fildelingsprogrammer "forbudt"?

– nei selvsagt ikke.

Fildeling og fildelingsprogrammer har mange anvendelser som er tillatt og nyttige, både privat og i jobb/studiesituasjonen. Det er *hva* du bruker dem til som er viktig. I mange tilfelle har du ikke kontroll over hva programmet deler ut "på egen hånd", og da kan du lett bryte IT-reglementet.

Nedlasting av materiale og deltakelse i fildelingsnettverk er også tillatt så lenge rettighetshaver har gitt tillatelse til distribusjon.

Hva du selv bør gjøre.

- Les [IT-reglement](#) og eventuelle lokale regler.
- Sørg for å ha tillatelse fra rettighetshavere dersom du skal distribuere rettighetsbeskyttet materiale.
- Ikke last ned materiale fra kilder med mindre det er åpenbart at det er lovlig utlagt materiale
- Sett deg inn i regler og lover for deling av rettighetsbeskyttet materiale før du legger ut materiale. Se f. ex. <http://www.clara.no/>
- Avinstaller fildelingsprogrammer, eller sørg for å slå av funksjonen for å dele med alle. http://www.musicunited.net/5_takeoff.html gir mer opplysninger.
- Hvis du låner ut nettkontakten eller nettet "ditt" til besøkende sine maskiner - sørg for at de ikke distribuerer rettighetsbeskyttet materiale. Det er du som er "eier" av nettkontakten som er ansvarlig.
- Sørg for at din maskin er sikret mot innbrudd og virusinfisering.
- Sikre maskiner og nettverk på "hjemmekontoret". Slå på kryptering/sikring av eventuelle trådløse hjemmenettverk slik at ikke "naboer" kan bruke ditt nett.

Hva gjør NTNU

- Overvåker trafikkmønstre og undersøker saker som tyder på regelmessig distribusjon av materiale.
- Følger opp meldinger fra rettighetshavere om at deres materiale er ulovlig distribuert eller lastet ned.
 - Sporer opp maskin og fysisk plassering av maskin som har distribuert eller lastet ned materialet.
 - Varsler driftsansvarlige for maskinen og stenger eventuelt av nettforbindelsen til maskinen.
- Følger opp saker internt som et brudd på IT-reglementet.
- Bistår politi dersom rettighetshaver politianmelder sakene.

04.03.2010.a.n